

JUŽNA EVROPA

A)

- sklop držav, ki ležijo na jugu Evrope in imajo podobne naravne in družbene značilnosti
- Portugalska, Španija, Grčija, Italija, Malta, Vatikan, Andora, San Marino
- J Evropa ni sredozemlje, ima pa sredozemsko podnebje; sredozemske države so tiste, ki ležijo ob sredozemskem morju, gospodarstvo pa ni enako; J Evropske države niso v celoti sredozemske

B) skupne značilnosti

- sredozemsko podnebje – pomembno je bilo za formiranje gospodarstva in jedra poselitve (ni edino podnebje); naravno rastje je zimzeleni listnatni gozd, prst je sredozemska terra rossa (kvalitetna, nastala je na karbonatni osnovi)
- hribovit relief – ozemlje je nastalo v terciaru z alpidsko orogenezo; gorovje se še vedno dviga, pomanjkanje surovin
- kmetijstvo – paša drobnice (ovce, kože); poljedelstvo (nasadi oljke, sadjarstvo, proizvodnja zelenjave, tobaka, žita, vinogradništvo; kulturne terase (izdelovali so jih že v preteklosti); izpopolnjeni namakanli sistemi
- tradicionalna povezanost z morsko plovbo in trgovino
- turizem - je skupna panoga, industrije skoraj ni; tri območja:
- dolog časa je veljala za slabše razvito (kar ni čisto res), določene regije so res gospodarsko slabše razvite; narodi so se izseljevali v Z Evropske države, ZDA, J Ameriko in Avstralijo
- litoralizacija – zgoščevanje prebivalstva in gospodarstva ob obalah; obalna mesta so bila pomembna že v preteklosti, privabljala so ljudi, razvito je bilo ribištvo; obalna mesta prva dobijo industrijo, kar povzroči masovno selitev, krepi se tudi 3 sektor; značilno za Španijo, Portugalsko, Grčijo in delno Italijo

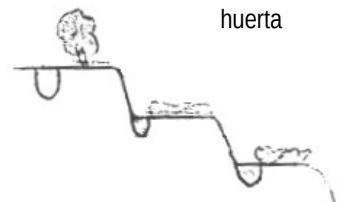
C) Pirenejski polotok

- naravno geografske značilnosti:
 - mlajši paleozoik – osrednji del (Mezeta, hercinsko gubanje), osrednja staro planota je obdana z mlajšimi gorkimi masivi; pokrajinsko ni enotna, deli se na: Kastilsko gorovje (razpolavlja Mezeto na dva dela, 2500m), Stara Kastilja (S del), Nova Kastilja (J del)
 - terciar – aplidsko gubanje (dvignejo se v začetku terciarja, karbonatna kamnina); Pireneji, Kantabrijsko gorovje (S del Mezete), Betijske gore, Sierra Nevada; visokogorski relief vpliva na podebje Mezete
 - kvartar – rečne doline s kvartarnimi sedimenti; nižavje Aragonija (ob reki Ebro), Andaluzija, dolina reke Guadiane, ob reki Tajo (Lizbone), ob reki Duero (Porto)
- podnebje:
 - sredozemsko – obale Sredozemskega morja, Balearsko otočje, Z del do Lizbone (vpliv po rečnih dolinah); pokrajine so v subtropskem pasu, je pod vplivom azorskega anticiklona (poletne suše); sušna poletja, padavine v hladni polovici leta (preko Sredozemlja se pomikajo cikloni), januarska temperatura nad 10°C, julijnska temperatura nad 25°C
 - oceansko – skrajni SZ, obala Biskajskega zaliva, Galicija, J od Porta; tempertaure so poleti in pozimi nižje, julijnska 20°C, januarska 10°C, rahlo se pozna poletna suša
 - celinsko – padavin je malo, ker je to zaprta pokrajina znotraj polotoka (Mezeta), naravno rastje je stepsko (gozda ni zaradi pomanjkanja surovin), januarska temperatura je okoli 5°C, a so višje kot pri običajnem ocenskem podnebju
- etnična sestava:
 - Španija: Kastilci, Katalonci (star narod, V del, Baleari), Baski (jezikovno povsem drugačni, terorizem), Galičani (portugalski dialekt)
 - Portugalska: Portugalci

D) Španija

- kmetijstvo in turizem
- dolgo časa je bila zaostala država (izseljevanje), krepitev po 1965
- pomanjkanje surovin, zato jih uvažajo
- kmetijstvo so posodobili in dodali turizem
- bolj razvite: Katalonija, Baleari, območje Madrida
- Andaluzija se je razvila v zadnjem času, tudi Baskija
- slabše sta razviti obe Kastilji
- masovni turizem:
 - razvijati ga je začela zato, ker je hotela okrepliti gospodarstvo; dobiti so morali kapital, uvedli so panogo, ki je zanesljiv vir dobička; po 2. sv. vojni je to moderna panoga
 - finančna podpora (omogočili so najem kreditov vsem, ki se vključijo v turizem), graditev infrastrukture (promet (letališča, avtoceste), elektrifikacija, telefonsko omrežje, zabavišča, restavracije), uvedba čarterskih letalskih povezav (Španija se je tako prva odprla svetu,

- nekatera letališča so izven sezone zaprta), urejene formalnosti pri prehodu meja (poenostavljen dostop), sistematično šolanje turističnih delavcev
- vzpon turizma med 1960-70, betonske džungle
 - Španija je država z največjim izkupičkom
 - sekundarni učinki – razvoj drugih industrijskih panog (gradbeništva, notranje opreme, prehrambene in tekstilne industrije), ljudje dobijo delo (ustavijo se migracije)
 - prostorski učinki – tisto, kar v pokrajni opazimo kot posledico; **spremembu videza pokrajine** (gradnja betonskih džungel), pojavi se onesnaženost, pomanjkanje vode (predvsem za kmetijstvo); **infrastruktura**
 - turistične regije: Costa Brava, Costa del Sol, okolica madrida, Baleari
- kmetijstvo: - problemi zemljisko-posestne strukture - **S polovica manjša družinska posestva**: premajhna zaradi delitve zemljišč, v tržnem sistemu ne morejo preživeti, ljudje so prisiljeni iskatи dodatno zaposlitev (sezonsko delo na latifundijah, ali pa se izselijo); **J polovica latifundije**: velika zemljišča, ki jih lastnik daje v zakup, del površin pa namenja paši, gozdu ali lovlu, lastniki v zemljišča ne vlagajo (dovolj zaslužka od lova in gozdov), zato prevladuje ekstenzivna pridelava, edlavci so le sezonski
- načini boja proti suši – **sušno poljedelstvo z menjavanjem kultur** (eveljavi se na Mezeti, kjer ni možnosti za umetno namakanje; v času najhujše suše zemlja ni obdelana, zemljo pustijo v suhi prahi; žita, koruza, bombaž, sončnice), **sušno poljedelstvo s trajnimi kulturami** (J Španske pokrajine, Andaluzija; oljke, trta; s to metodo so zelo uspešni, prvi v proizvodnji oliv in tretji v vinu), **namakalno poljedelstvo s huertami** (na ta način ne izgubijo vode, terase preprečujejo erozijo; sadej, zelenjava; huerte so zelo produktivne (tudi štiri letine); Katalonija, proti J, Costa del Sol; so zelo drage in izgubljajo površine na račun turizma, gosta poselitev), **peskovne kulture** (cenejše od hiert, temelji na zaščiti prsti za boljše uspevanje, zahteva veliko ročnega dela (na prst dajo mineralne snovi, pokrijejo s plastjo peska (ščiti pred izhlapevanjem, skrbi za kapilarni dvig vode), nato pokrijejo še s folijo; kumare, bučke, jagode, paprike; Costa del Sol, deli Andaluzije, kjer ni rek)

E) Portugalska

- razlike med S in J (meja S od Lizbone) – S: hribovit, oceansko podnebje, družinska posestva, slabše razvit; J:ravnina, sredozemske podnebje, latifundije
- kmetijstvo: latifundije so poskušali modernizirati, družinska posestva tržno usmeriti
- tradicionalni izvozni artikli; vino, pluta, ribe
- S Portugalska proizvodnja žit, J Portugalska sredozemske kulture (vinogradi, sadovnjaki, hrast plutovec), gorata notranjost paša drobnice
- pozen gospodarski razvoj je povezan s diktaturo, 1986 vstop v EU (po tem krepilo industrijo in turizem), trg s poceni delovno silo, večji izvoznik industrijskih artiklov, po vstopu v EU se preneha izseljevanje
- turizem: Algarve (turistično se usmeri kot španske pokrajine), okolica Porta in okolica Lizbone
- dve večji aglomeraciji: Port in Lizbona; gostejša poselitev tudi na Algarvi

F) Italija

-